Advies over het Economisch Jaarverslag 1993

(93/C 352/10)

De Raad heeft op 18 februari 1993 besloten, overeenkomstig Besluit 90/141/EEG van de Raad van 12 maart 1990 inzake de totstandbrenging van een geleidelijke convergentie van het economisch beleid en de economische resultaten gedurende de eerste fase van de Economische en Monetaire Unie, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het Economisch Jaarverslag 1993.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft hierover tijdens zijn 303e zitting (vergadering van 24 februari 1993) advies uitgebracht.

Het Bureau van het Comité heeft tijdens zijn vergadering van 23 februari 1993 besloten een vervolgadvies over dit onderwerp te laten opstellen.

De Afdeling voor economische, financiële en monetaire vraagstukken, die haar advies met de voorbereiding van de werkzaamheden ter zake was belast, heeft haar advies op 5 oktober 1993 opgesteld. Rapporteur was de heer Cal.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 309e zitting (vergadering van 20 oktober 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met grote meerderheid van stemmen (4 stemmen tegen, bij 10 onthoudingen) is goedgekeurd.

Opmerking

Het onderhavige advies ligt in de lijn van de standpunten die het Economisch en Sociaal Comité eerder heeft ingenomen ten aanzien van de verslechtering van de sociaal-economische situatie in de Gemeenschap [1].

1. Inleiding

1.1. Sedert de Commissie begin dit jaar haar Economisch Jaarverslag voor 1993 heeft uitgebracht, waarin als gewoonlijk werd aangekondigd dat het herstel in het volgende halfjaar zou intreden, is de economische situatie in de Europese Gemeenschap aanzienlijk verslechterd. Volgens de laatste prognoses van de Commissie, die op 16 juni zijn uitgebracht, valt een eventueel herstel, afhankelijk van een aantal factoren, eerst medio 1994 te verwachten. De Commissie erkent in deze prognoses dat de economische vooruitzichten voor de Gemeenschap in korte tijd zijn omgeslagen, hetgeen ook blijkt uit het feit dat de verwachte groeicijfers voor het bruto binnenlands produkt in 1993 voortdurend moeten worden bijgesteld — van + 2,5 % in juni naar − 0,4 % op dit ogenblik — (zie „Recent Economic Trends nr. 6 en 7 van juni/juli 1993).

1.2. Hetzelfde geldt voor de werkloosheid. Terwijl in februari werd verwacht dat deze in de loop van 1994 zou oplopen tot 11,5 %, was de prognose in juni dat dit percentage al in 1993 zou worden bereikt en dat het record van 1985, t.w. 10,8 % dit jaar al gebroken zou worden. De werkloosheid zal in 1994 naar verwachting verder toenemen en medio 1994 de 12 % bereiken. In datzelfde jaar zal de werkloosheid in de Verenigde Staten 6 % en in Japan 2,5 % bedragen.

De werkgelegenheid in de EG was in 1991 stabiel gebleven en in 1992 met 1,3 % gedaald. Voor 1993 wordt een daling van ongeveer 2 % verwacht, de grootste in de geschiedenis van de EG. Terwijl de werkgelegenheid tussen 1985 en 1990 jaarlijks met 1,5 % steeg, valt in de periode 1991-1993 een jaarlijkse daling van rond 1,1 % waar te nemen.

1.3. De bruto-investeringen in vaste activa in de Gemeenschap waren in 1992 lager dan verwacht en ook voor 1993 zullen de cijfers waarschijnlijk negatiever uitvallen dan in februari werd geraamd (op jaarbasis − 1,9 % i.p.v. − 0,3 %).

De prognoses voor de outillage-investeringen zijn bijzonder negatief voor 1993: op jaarbasis wordt een daling van − 3,5 % verwacht.

1.4. De inflatie, die al lange tijd een prioriteit van het economisch beleid is, zal rond de 4 à 4,5 % per jaar blijven schommelen (deflator van de particuliere consumptie). Dit inflatiecijfer is beduidend hoger dan in de Verenigde Staten en Japan, en ook hoger dan verwacht zou mogen worden in een periode van recessie, waarin de reële inkomens vrijwel constant blijven.

1.5. De prognoses voor het saldo van de lopende rekening zijn tussen februari en juni constant gebleven. Voor de gehele Gemeenschap wordt een tekort van meer dan 1 % van het BIP verwacht.

1.6. De begrotingssituatie in de lid-staten zal in de loop van 1993 verder verslechteren, meer nog dan in februari verwacht werd. Het financieringstekort zal oplopen tot 6,3 % van het BIP (tegen 5,1 % in 1992 en 4,7 % in 1991).

[1] Advies van het ESC over het „Economisch Jaarverslag 1993" van februari 1993 (PB nr. C 108 van 19. 4. 1993); Advies van het ESC over „Werkgelegenheid in Europa" van april 1993 (PB nr. C 161 van 14 juni 1993); Resolutie van het ESC van mei 1993 over „Groei en werkgelegenheid in Europa" voorgelegd aan de Top van Kopenhagen".

1.7. De Commissie kondigt voor medio 1994 weliswaar het begin van een herstelperiode aan, maar verbindt hieraan dit keer vier voorwaarden:

1. verdere daling van de rentevoeten, met name van de korte-termijnrente;

2. geleidelijke opleving van de wereldhandel;

3. verbetering van de concurrentiepositie van de EG in haar geheel, en

4. herstel van het vertrouwen van consument en bedrijfsleven.

2. Algemene opmerkingen

2.1. *Voorwaarden voor het economisch herstel volgens de Commissie*

2.1.1. Eind juli kwam er plotseling een eind aan de gestage daling van de korte-termijnrente die medio vorig jaar, toen in reële termen een absolute recordhoogte werd bereikt, langzaam op gang was gekomen. Zowel de Commissie als de OESO hadden hun prognoses gebaseerd op een verdere daling van de korte-termijnrente; voor Duitsland verwachtte de OESO een daling met 3 procentpunten (van + 8 % begin 1993 naar + 5 % begin 1994). De besprekingen en de conclusies van de Top van Kopenhagen over verlaging van de rente hadden tot een grotere wisselkoersstabiliteit geleid. Toen de rentedaling plotseling tot staan kwam, kwam de speculatie echter opnieuw op gang en brak de valutacrisis van eind juli uit.

Op 2 augustus werd een oplossing gevonden in de vorm van een verruiming van de bandbreedtes in het wisselkoersmechanisme. Hiermee werd de basis gelegd voor een aantal fundamentele maatregelen om het beleid van de lid-staten beter te coördineren en er op deze wijze voor te zorgen dat de rentedaling op gecoördineerde wijze wordt voortgezet.

Het Comité heeft in zijn begin 1993 uitgebrachte advies over de economische situatie al benadrukt dat een verlaging van het rentepeil nodig is om het economisch herstel op gang te brengen en bovendien positieve gevolgen zal hebben voor de vermindering van de overheidsschuld alsmede voor de kredietkosten en de financiering van het bedrijfsleven. Ook het secretariaat van de OESO is onlangs tot deze conclusie gekomen.

2.1.2. Ten aanzien van de geleidelijke opleving van de wereldhandel valt op te merken dat deze in de afgelopen jaren ondanks de huidige recessie gestaag is blijven toenemen. Deze handel bestaat steeds meer uit transacties tussen ondernemingen van dezelfde groep die gepaard gaan met directe investeringen in het buitenland. De Commissie verwacht dat de wereldhandel in 1994 met 4,9 % zal toenemen, hetgeen meer is dan in de voorgaande jaren (3,8 % in 1993 en 4,8 % in 1992). Tegelijkertijd is het aandeel van de EG-uitvoer in de wereldhandel in deze periode afgenomen, deels omdat de voltooiing van de interne markt tot een verschuiving van de extra-communautaire naar de intra-communautaire handel heeft geleid.

2.1.3. Verbetering van de concurrentiepositie van de EG in haar geheel is volgens de Commissie één van de belangrijke voorwaarden waaraan voldaan moet worden om in de loop van volgend jaar tot een langzaam herstel te komen. In recente analyses wordt meestal geen rekening gehouden met de gevolgen van de gewijzigde wisselkoersen van de Europese valuta's ten opzichte van de Amerikaanse dollar en de Japanse yen. De belangrijke wisselkoerswijzigingen van de afgelopen maanden hebben, zoals de OESO vaststelt, de concurrentiepositie in aanzienlijke mate beïnvloed, hetgeen waarschijnlijk zal resulteren in winst en verlies van marktaandelen in deze periode (tot eind 1994). De inflatiepercentages in de OESO-landen zijn in deze tijd nl. blijven dalen.

Volgens de laatste ramingen, die al gebaseerd zijn op de wisselkoerssituatie van 1993, zijn de arbeidskosten in de verwerkende industrie in Japan hoger dan in de Gemeenschap en is het verschil met de Verenigde Staten gedaald van 26 % in 1992 tot 15 % in 1993.

2.1.4. Ten slotte wijst de Commissie erop hoe belangrijk het is dat het vertrouwen van consumenten en bedrijfsleven weer toeneemt. Dit heeft momenteel een absoluut dieptepunt bereikt en vertoont nog geen tekenen van herstel.

2.2. *Overwegingen over specifieke aspecten van de huidige recessie*

2.2.1. In het advies over de economische situatie in 1993 ([1]) is al gezegd dat de deregulering van de financiële markten, die niet gepaard ging met adequate toezichtsmaatregelen, tot een duidelijk buitensporige stijging van de vastgoedprijzen en tot situaties van onstabiliteit heeft geleid. Hierdoor, alsmede door de toegenomen schuldenlast van gezinnen en bedrijven, wordt de toegang tot krediet voor ondernemingen in de produktieve sector bemoeilijkt en het herstel van de investeringen door het bedrijfsleven vertraagd. De erfenis van de hoge schuldenlast als gevolg van de „spilzucht van de jaren '80" is één van de factoren die het economisch herstel zal blijven vertragen en beperken.

Behalve een daling van de rentevoeten zijn tevens maatregelen nodig om tot een efficiëntere en produktievere kapitaalbenutting te komen: het zwaartepunt moet naar produktieve investeringen worden verschoven.

([1]) Reeds geciteerd; zie met name par. 3.8.

Door de liberalisering en modernisering van de financiële markten zijn de nationale economieën aan nieuwe onverwachte schokken blootgesteld. In een tijdperk waarin bij iedere wisselkoers- of renteverandering onmiddellijk grote hoeveelheden geld van de ene kant van de wereld naar de andere worden overgemaakt, moeten de centrale banken van de Gemeenschap nieuwe samenwerkingsvormen ontwikkelen om de risico's daarvan in de hand te kunnen houden en te beperken.

2.2.2. De Commissie erkent dat het herstel van het vertrouwen van de economische subjecten onmisbaar is voor economisch herstel en uitbreiding van de produktieve investeringen. Zij maakt hierbij echter geen verschil tussen maatregelen tot herstel van het vertrouwen van de consument, het vertrouwen van het bedrijfsleven of het vertrouwen van de internationale financiële markten, die in eerste instantie zekerheid willen voor hun institutionele beleggers, momenteel de hoofdrolspelers op de financiële markten.

Eén van de voornaamste factoren die het vertrouwen van de consumenten hebben ondermijnd, is de snelle stijging van de werkloosheid, en met name van het aantal ontslagen. In het advies over „Werkgelegenheid in Europa" [1] heeft het Comité al geconcludeerd dat „de huidige golf van ontslagen ... deze keer zelfs technisch personeel en geschoolde werknemers, ook in de dienstensector (treft). Dit was bij vroegere crises niet in die mate het geval. De stijging van de werkloosheid vormt een bedreiging voor alle categorieën werknemers". Wanneer een werknemer ontslagen wordt, gaat niet alleen zijn eigen bestedingsniveau onmiddellijk omlaag (in de landen met relatief goede sociale voorzieningen is dit naar schatting minstens 30 %), maar ook dat van zijn naaste omgeving, gezinsleden of buren. Er ontstaat nl. een sneeuwbaleffect dat veel groter is dan het geval op zich. Hoe gefundeerd de redenen ook zijn die een bedrijf heeft om mensen te ontslaan, de macro-economische gevolgen ervan zijn nefast en vormen een maatschappelijk probleem dat de hoofdoorzaak is van de steeds verder om zich heen grijpende sociale uitsluiting.

2.2.3. In alle verklaringen na vergaderingen van Gemeenschapsinstanties wordt steevast gesproken over coördinatie van het economisch beleid van de lid-staten. Deze intenties monden echter niet uit in tastbare besluiten op nationaal of Gemeenschapsniveau.

Doorzichtigheid van de economische discussies en van de besluitvorming op Gemeenschapsniveau zou het vertrouwen van de burgers in het communautaire besluitvormingsprocedures versterken. Helaas lijkt de Raad van ministers van ECOFIN niet de moed te hebben het traditioneel gevoerde beleid en de theoretische beginselen van een goede economische politiek opzij te zetten en zonder verdere vertraging de richtsnoeren in praktijk te brengen die door het staatshoofd en de regeringsleiders zijn uitgestippeld of maatregelen te nemen waarmee de huidige crisis doeltreffend kan worden bestreden.

Het valt niet te ontkennen dat de verschillende nationale regeringen met hun economisch beleid hebben bijgedragen tot verscherping van de huidige recessie. In de periode dat de economie sneller groeide dan verwacht, hebben zij nagelaten de noodzakelijke structurele hervormingen door te voeren en het begrotingstekort terug te dringen. In plaats daarvan hebben zij uit electorale overwegingen de belastinggrondslag versmald en de sociale voorzieningen uitgebreid, hetgeen nog bijdraagt tot de huidige economische en financiële moeilijkheden.

In navolging van hetgeen in sommige lid-staten gebeurt, zouden de sociale partners nauwer moeten worden betrokken bij de besluitvorming van de Gemeenschap over economische en financiële vraagstukken. Op deze wijze zou kunnen worden gewaarborgd dat hierbij rekening wordt gehouden met de daadwerkelijke sociale consequenties ervan.

2.2.4. Voorts is het vertrouwen in de besluitvormingsinstanties van de Gemeenschap ook nog afgebrokkeld door de foutieve economische prognoses van de Gemeenschap en de successieve aankondigingen van een spoedig economisch herstel, terwijl de burgers aanvoelden dat de situatie juist verslechterde.

Het is begrijpelijk dat bij het opstellen van de prognoses de neiging bestond hoop te wekken. Daarom werden steeds de positieve factoren overschat en werd een spoedig economisch herstel in het vooruitzicht gesteld. Tegen de achtergrond van een economie die sedert 1991 steeds verder in de recessie geraakte en ook nu nog geen duidelijke tekenen van herstel vertoont, waren deze macro-economische prognoses echter ongeloofwaardig en onbruikbaar.

2.2.5. De spaarquote, die wellicht niet voldoende zal zijn om de toekomstige investeringsbehoeften met name op infrastructuurvlak te dekken, wordt beschouwd als één van de factoren die bepalend zijn voor het niveau van de lange-termijnrente. Dit zou verklaren waarom de reële lange-termijnrente momenteel zo hoog is.

Op korte termijn moet echter de spaarquote van de gezinnen afnemen, omdat anders de particuliere consumptie niet voldoende kan toenemen om tot een herstel van investeringen en produktie te komen. Ook hier heeft de tegenstrijdigheid van deze twee boodschappen naar de openbare opinie toe negatieve effecten.

[1] Reeds geciteerd; zie met name par. 2.1.4.3.

Verdere oorzaken van de hoge rente zijn beslist ook de vertraging waarmee de financiële markten zich (niet) hebben aangepast aan de deflatoire tendensen van de jaren '80, het nieuwe evenwicht tussen het begrotings- en het monetair beleid en de concurrentiestrijd ten gevolge van de deregulering van de financiële markten, waardoor de prijs één van de meest gehanteerde middelen is geworden voor beperking van de kredietmogelijkheden.

2.2.6. De machteloosheid ten opzichte van de monetaire onrust in Europa die met name vanaf september 1992 duidelijk werd, leidde eveneens tot tegenstrijdige reacties op de gebeurtenissen en ten aanzien van de te nemen maatregelen. Steeds weer werd beweerd dat de situatie onder controle was, waarna opnieuw overhaaste maatregelen werden genomen die in strijd waren met hetgeen voorheen beweerd werd. Hierdoor werd het nog moeilijker de wisselkoersmechanismen onder controle te houden.

Ernstiger nog is echter het gebrek aan concrete maatregelen en besluiten die aan de publieke opinie voorgelegd en uitgelegd kunnen worden en bij de bevolking geloofwaardig overkomen. Herstel van de monetaire stabiliteit is in de huidige situatie een eerste vereiste.

2.2.7. Ook ten aanzien van de begrotingstekorten worden vooral simplistische standpunten naar voren gebracht, hetgeen verder bijdraagt tot een klimaat van algemene ontreddering.

In plaats van onderscheid te maken tussen de structurele en de conjuncturele component van het begrotingstekort en duidelijk uit te komen voor het beleid dat in de praktijk gevoerd werd en in vrijwel alle lid-staten tot een toename van het begrotingstekort leidde, werd steeds weer gehamerd op de grote betekenis van de nominale convergentie die is neergelegd in het EMU-Verdrag terwijl de economische en politieke situatie op dat moment volstrekt anders was en de convergentiedoelstellingen moeilijk verwezenlijkt konden worden. Het begrotingsbeleid heeft daardoor aan geloofwaardigheid verloren.

2.2.8. Ook het concurrentievermogen van de Europese economie is aan de orde gesteld. Hierbij is aangevoerd dat het Europese bedrijfsleven in de afgelopen jaren markten heeft verloren omdat het vanwege de lonen en andere kosten ten opzichte van zijn concurrenten in een nadelige positie is komen te staan.

Bij deze redenering wordt geen rekening gehouden met de gevolgen van de wisselkoerswijzigingen voor de externe concurrentiepositie (zie par. 2.1.3); in de tweede plaats wordt blijkbaar vergeten dat meer dan twee derde van de economische bedrijvigheid in Europa bestemd is voor de interne markt en dat een groot deel van deze produktie uit niet-commerciële goederen en diensten bestaat. Ten slotte zij erop gewezen dat deze redenering in strijd is met het standpunt dat de Europese economie, in tegenstelling met de Verenigde Staten, niet in staat is bij gelijkblijvende economische groei meer werkgelegenheid te scheppen.

Uiteraard is het belangrijk dat de voorwaarden worden geschapen en de nodige maatregelen worden genomen om de concurrentiepositie van de bedrijven die het meest blootgesteld zijn aan externe concurrentie, te verbeteren. Dit neemt echter niet weg dat het scheppen van werkgelegenheid in sectoren die goederen produceren of diensten verlenen welke een dergelijke concurrentie te verduren hebben niet rechtstreeks, meer aandacht verdient. Het gaat hier grotendeels om kleine en middelgrote bedrijven. De globale concurrentiepositie van de Europese economie kan niet uitsluitend beoordeeld worden op basis van de sector die marktgoederen produceert. Wanneer namelijk alleen maatregelen worden genomen ter ondersteuning van de sectoren die het meest aan de internationale concurrentie zijn blootgesteld, zou dit vooral op plaatselijk niveau ten koste kunnen gaan van de produktiestructuur.

3. Bijzondere opmerkingen — Korte-termijnmaatregelen die gericht zijn op economisch herstel en bestrijding van de werkloosheid in de Gemeenschap

3.1. In de eerste plaats moet de geloofwaardigheid van het Europese integratieproces en het vertrouwen van de burgers worden hersteld, met name door bestrijding van de economische crisis en de werkloosheid ondubbelzinnig tot kernstuk van het economisch beleid van de Gemeenschap te maken. Alleen wanneer de economische groei toeneemt zou de werkgelegenheid gestimuleerd en de werkloosheid verminderd kunnen worden. Tevens zou het vertrouwen van bedrijfsleven, werknemers en consumenten kunnen worden herwonnen zodat investeringen en consumptieve bestedingen weer gaan toenemen.

3.1.1. Het is van het grootste belang dat de lidstaten in overleg met hun centrale banken handelen om geleidelijk tot een veel lagere korte-termijnrente te komen. Het ESC heeft hierop al vanaf het begin van dit jaar aangedrongen. De nieuwe bandbreedtes van het wisselkoersmechanisme moet gebruik worden gemaakt om in het algemeen belang tot een betere coördinatie op Gemeenschapsniveau te komen. Het is niet de bedoeling dat ieder land probeert zijn eigen beleid te voeren.

3.1.2. De toename van de begrotingstekorten moet beschouwd worden als een gevolg van de huidige recessie. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen de conjuncturele aspecten van de begrotingstekorten, waarbij de automatische stabiliseringsmechanismen hun werk doen, en de structurele aspecten ervan, die een restrictief beleid vergen om een ongebreidelde stijging van de tekorten te voorkomen. De convergentiecriteria moeten op middellange termijn blijven worden bekeken en mogen niet als voorwendsel gebruikt worden om van de noodzakelijke begrotingsmaatregelen af te zien. Het Comité heeft in zijn aan de Top van Kopenhagen voorgelegde Resolutie over groei en werkgelegenheid in Europa van mei 1993 reeds gezegd dat

„de groei- en werkgelegenheidsstrategie niet in gevaar mag worden gebracht door een restrictief begrotingsbeleid dat de economische groei zou kunnen afremmen".

3.1.3. Een geloofwaardig macro-economisch beleid zou het voor de sociaal-economische partners eenvoudiger maken, hun traditionele opstelling aan te passen, nieuwe maatregelen voor de arbeidsmarkt uit te werken en met de hun eigen verantwoordelijkheidszin bij te dragen tot stimulering van de economische groei en bestrijding van de werkloosheid.

Als de reële loonstijging achter blijft bij de stijging van de produktiviteit kan de koopkracht van de werknemers toenemen en kan meer geld worden besteed aan investeringen die nodig zijn om de concurrentiepositie van de Europese economie te herstellen.

3.1.4. Voorrang aan investeringen betekent dat met onmiddellijke ingang maatregelen moeten worden genomen op het vlak van de overheidsinvesteringen. De in dit verband te volgen procedures moeten versneld afgewikkeld worden, zodat eerder dan gepland met de uitvoering kan worden begonnen. De Gemeenschap heeft op dat stuk overigens reeds het voorbeeld gegeven t.a.v. de kredieten voor het MKB en de transeuropese netwerken. In de huidige situatie kan intensivering van overheidsinvesteringen in de produktieve sector een belangrijke bijdrage leveren tot verbetering van de voorwaarden waaronder particuliere investeringen weer kunnen toenemen.

3.1.5. Het recente besluit van de Raad van Kopenhagen inzake overbruggingsfaciliteiten voor de lid-staten die spoed willen zetten achter de uitvoering van investeringsprojecten in het kader van de structuurfondsen en het cohesiefonds moet zo snel mogelijk door de bevoegde Gemeenschapsinstellingen worden goedgekeurd, aangezien het anders zijn effect zou verliezen.

3.2. Naast deze onmiddellijk te nemen maatregelen moeten de voltooiing van de interne markt en de solidariteit binnen de Gemeenschap het mogelijk maken dat ook voor de middellange termijn de structurele maatregelen worden genomen die nodig zijn om tot een duurzame en evenwichtige groei te komen.

3.2.1. Om economische groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen met elkaar te kunnen verenigen moet een globaal beleid worden gevoerd dat gericht is op benutting van het menselijk potentieel in al zijn aspecten. Daarbij moet gedacht worden aan het onderwijssysteem, de initiële en voortgezette beroepsopleiding, efficiënt functionerende arbeidsbemiddelingsdiensten, een sociaal beleid dat gericht is op steun aan de zwakken en behoeftigen in onze samenleving, reorganisatie van de werktijd, deelneming van de sociale partners aan de totstandkoming van de noodzakelijke beleidsmaatregelen, invoering of uitbreiding van participatiemodellen voor werknemers in bedrijven zodat alle mogelijkheden kunnen worden benut om de arbeidsmethodes te verbeteren, invoering van nieuwe technologieën en innovaties in het produktieproces. Het gaat hier om essentiële aspecten die zowel op EG-niveau als op nationaal en plaatselijk niveau meer aandacht verdienen.

3.2.2. Al deze onmiddellijk te nemen maatregelen zijn belangrijk voor het economisch herstel. Daarnaast moet echter ook opnieuw worden nagedacht over het tot nog toe door de landen van de Gemeenschap gevolgde ontwikkelingsmodel. Dat moet diepgaand gewijzigd worden wil het afgestemd zijn op de nieuwe maatschappelijke waarden en voor evenwicht zorgen tussen het streven naar betere leef- en werkomstandigheden en de moordende internationale concurrentie, financiële speculatie en ongelijkheden op het stuk van ontwikkeling. Er moeten met name op plaatselijk vlak nieuwe arbeidsplaatsen geschapen worden in nieuwe sectoren om aan nieuwe behoeften te kunnen voldoen. Ook moeten infrastructuren en telematica-netwerken tot stand komen die thuiswerk, telewerk, ontlasting van stedelijke gebieden en ruimtelijke ordening mogelijk maken. Een en ander kan participatie van de burgers vergemakkelijken en de individuele en collectieve verantwoordelijkheidszin doen toenemen.

3.2.3. Verbetering van de arbeidsvoorwaarden is van wezenlijk belang indien de Europese economie volop profijt wil trekken van de kwalificaties van zijn menselijk potentieel en van de mogelijkheden en creativiteit die het resultaat zijn van de inzet en de participatie van de werknemers. Hierbij zij gedacht aan arbeidsorganisatie, invoering van nieuwe technologieën en innovaties in het produktieproces, gelijke kansen, veiligheid en gezondheid op het werk. Al deze factoren moeten bijdragen tot een kwalitatieve verbetering van de produktie. Op deze gebieden is deregulering uit den boze, daar dit alleen maar zou leiden tot meer onzekerheid op het werk en onverschilligheid t.a.v. kwaliteitsverbetering en verhoging van de produktiviteit in het huidige produktiesysteem.

3.3. Het streven naar meer solidariteit binnen de Gemeenschap via grotere economische en sociale cohesie moet gepaard gaan met beter internationaal overleg zowel in GATT-verband als met de EVA-landen in de Europese Economische Ruimte, maar ook t.a.v. de samenwerking met de Oosteuropese landen. Hoewel wordt erkend dat deze samenwerking in de komende jaren de grootste economische mogelijkheden biedt, wordt hieraan momenteel toch onvoldoende aandacht besteed.

De huidige herstructurering van de economische betrekkingen in de wereld verloopt buitengewoon snel. De Gemeenschap moet actief in dit proces ingrijpen en haar fundamentele basiswaarden verdedigen, ten einde

te bewerkstelligen dat de wereldeconomie voortaan gericht is op het wegwerken van onevenwicht en ongelijkheden en op consolidering van vrede en samenwerking tussen alle volkeren.

Gedaan te Brussel, 20 oktober 1993.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Susanne TIEMANN

Advies over het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1765/92 van 30 juni 1992 tot instelling van een steunregeling voor producenten van bepaalde akkerbouwgewassen [1]

(93/C 352/11)

De Raad heeft op 7 september 1993 besloten, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 43 en 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling voor landbouw en visserij, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 oktober 1993 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Ch. Pelletier.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 309e zitting van 20 en 21 oktober 1993 (vergadering van 20 oktober 1993) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Opmerking vooraf

1.1. Het valt te betreuren dat de Raad het Comité zo laat heeft geraadpleegd, waardoor het dit advies niet naar behoren heeft kunnen voorbereiden en het complexe document in kwestie niet grondig en adequaat heeft kunnen behandelen. Het dringt er dan ook bij de Raad op aan, het Comité over fundamentele onderwerpen tijdig te raadplegen, zodat het zijn rol als raadgevende vergadering en vertegenwoordiger van de belangen van de Europese burgers kan vervullen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het braakleggingsprogramma in het kader van de steunregeling voor akkerbouwgewassen is op 21 mei 1992 ingesteld. Het maakt deel uit van de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, waarover het Comité zich tweemaal heeft uitgesproken [2]. Het programma is noodzakelijk om de produktie van granen, oliehoudende zaden en eiwithoudende gewassen in de hand te kunnen houden.

2.2. Braaklegging mag er echter niet toe leiden dat de omvang van de communautaire produktie definitief wordt vastgelegd, maar moet het mogelijk maken deze aan te passen aan de ontwikkeling van de afzetmogelijkheden op de EG- en wereldmarkten. In het bijzonder moet door middel van braaklegging ingespeeld worden

[1] PB nr. C 265 van 30. 9. 1993, blz. 6.

[2] a) Initiatiefadvies van het ESC inzake de Mededeling van de Commissie aan de Raad over „Ontwikkeling en toekomst van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)" PB nr. C 40 van 17. 2. 1992.

b) Advies van het Comité over de „Hervorming van het GLB" (drie verordeningsvoorstellen):
- steunregeling voor producenten van bepaalde akkerbouwgewassen;
- gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen;
- wijziging van Verordening (EEG) nr. 2727/75 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen (PB nr. C 98 van 21. 4. 1992).